

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาลักษณะโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องและผูกพันกับวิชาโหราศาสตร์ในรูปของมูลเหตุจูงใจการตัดสินใจประกอบอาชีพนี้ และการจัดระเบียบองค์กร
2. ศึกษาถึงกระบวนการฝึกอบรม และกระบวนการขัดเกลาในวิชาที่หมอดู เทคนิควิธีการ ตลอดจนการเรียนรู้ถึงทรรศนะคติ ค่านิยมของการประกอบอาชีพหมอดู
3. ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหมอดูและผู้ให้บริการ รวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเงื่อนไขและแรงจูงใจที่มีส่วนผลักดันให้เกิดความเชื่อถือในคำพยากรณ์ของหมอดู

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักศึกษาหมอดู อาจารย์ผู้สอน ผู้มาใช้บริการ ในสมาคมโหราศาสตร์ วัดเอี่ยมวรณ และกลุ่มผู้มารับบริการพยากรณ์จากผู้วิจัยจำนวน 200 คน โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมโดยไม่เปิดเผยสถานภาพส่วนตัว

ผลการศึกษาลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก ลักษณะของวิชาโหราศาสตร์ดั้งเดิม มีลักษณะเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาและไสยศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคคำนวณและภาคพยากรณ์ แต่โหราศาสตร์ที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้น มีความหลากหลาย คือ มีภาคพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากความเชื่อดั้งเดิมของหมอดูแต่ละท่าน อันมีผลมาจากการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม และความเชื่อดังกล่าวจะถูกสอดแทรกในกระบวนการพยากรณ์ ประการที่สองการสร้างตัวตน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อดั้งเดิมสามารถสรุปเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการนิยามวิชาชีพล่วงหน้า ซึ่งเป็นความเชื่อต่อวิชาโหราศาสตร์เบื้องต้น อันเป็นผลมาจากการขัดเกลาทางสังคม และประสบการณ์ทางสังคมเป็นปัจจัยผลักดันให้ปัจเจกบุคคลเข้าสู่สถาบันฝึกอบรม และความเชื่อดังกล่าว จะมีผลโดยตรงต่อการสร้างตัวตนของหมอดู
2. ขั้นตอนการก่อรูปในกระบวนการฝึกอบรมเป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางโหราศาสตร์ ธรรมเนียมปฏิบัติ บทบาทและหน้าที่ ซึ่งหมอดูจะสร้างตัวตนให้เป็นที่ยอมรับในสถานภาพความเป็นหมอดูของตนเองในหมู่สมาชิก โดยจะมีกระบวนการฝึกหัดบทบาทเป็นหัวใจของการพัฒนาตัวตน
3. ขั้นตอนการเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นการพัฒนาตัวตนไปสู่สถานภาพความเป็นหมอดู ซึ่งความคาดหวังของผู้มารับบริการจะมีความสำคัญอย่างมากต่อการก่อรูปตัวตนของหมอดู และ

ประการสุดท้าย คือ ความเชื่อ และความคาดหวังของผู้มารับบริการ และสถานการณ์ในสังคมที่บุคคลผู้นั้นเผชิญอยู่ จะมีผลต่อความเชื่อต่อคำพยากรณ์ของหมอ และการมองรูปลักษณะของโหราศาสตร์